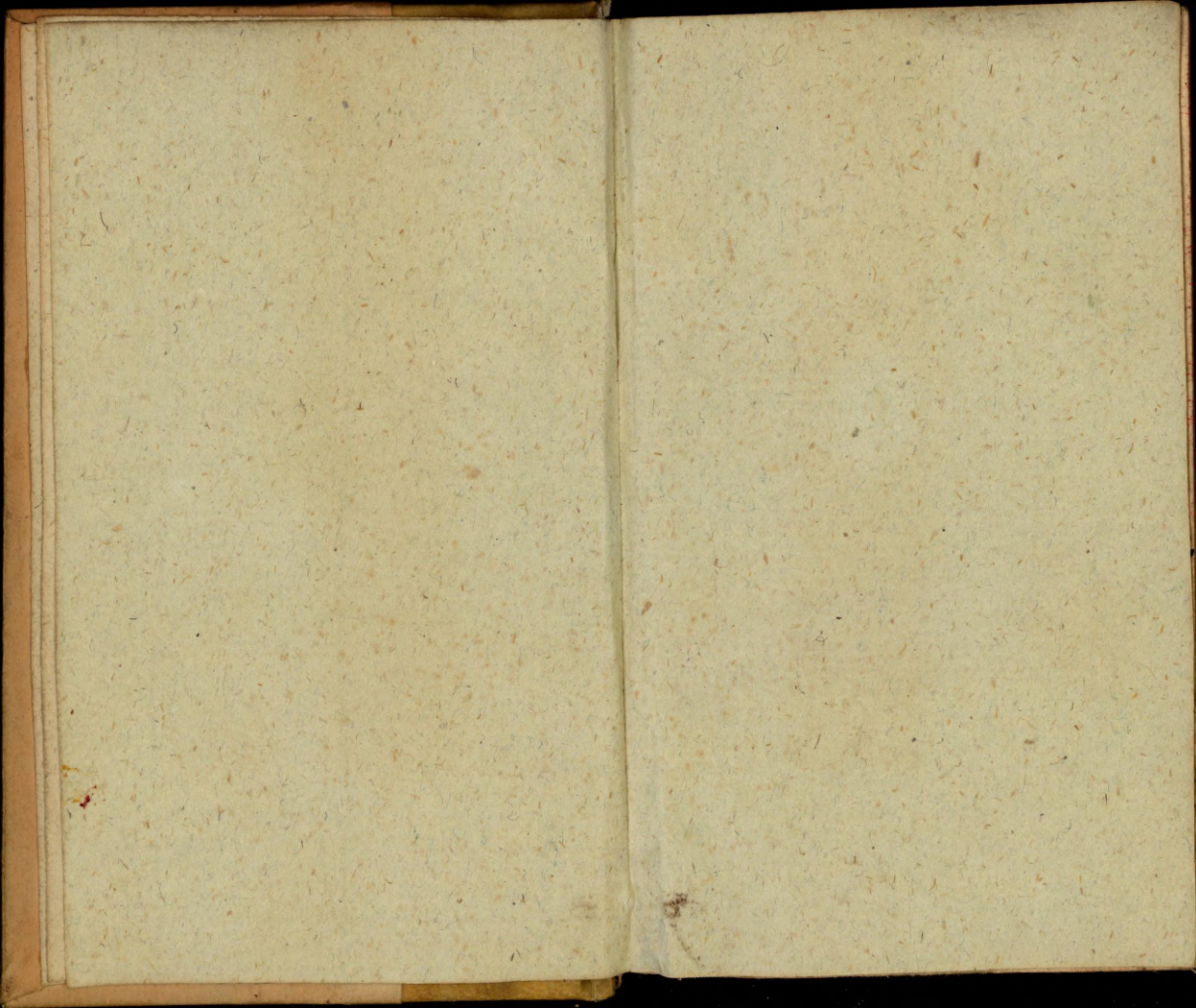

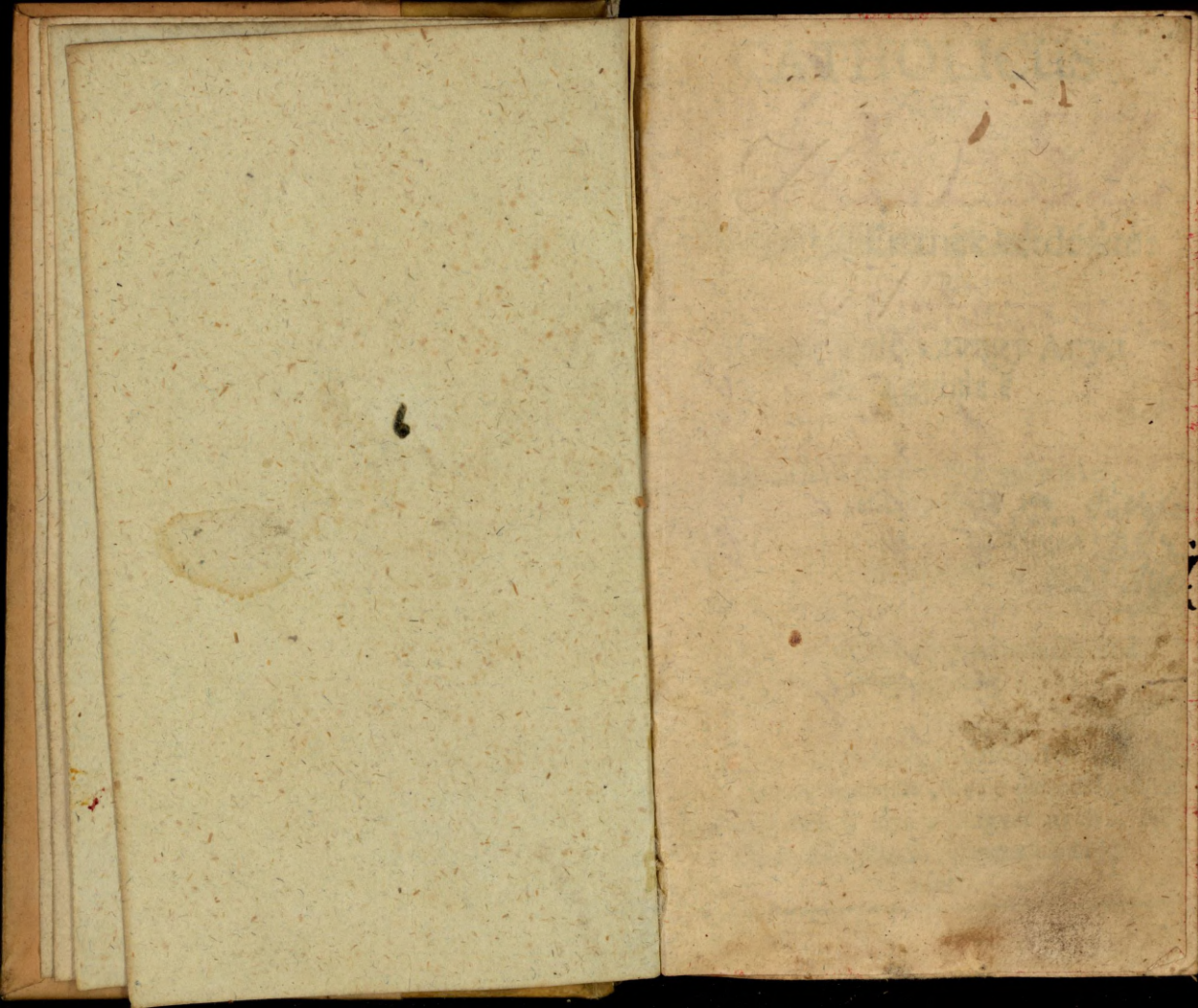
RMK I. 1422. Telyes
I. 1423. Telyes
I. 1424. Telyes.

1. peld.

Ar 1. kiadás emlékeztető
is benne van.

1676
CATHOLICUS

1677
VALASZ

Az Esávitak Eretnek kérdésére:

Hol volt Lutherus előtt

az igaz Vallas avagy Anya

Sz. Egyház?

Az Pápasták között Szoronga-

tasban levő minden Evangelicus ke-

refztényeknek

A. 1627.
ki adatott

MEISNER BOLDISAR a Sz. Iras

Doctora, és Wittenbergai Professor alta.

Mostan penig

Az Ecclesia nyomorúságin keserves

könyveket hullató egy névezetlen izemely
Nemzetének hasznára, s az, veszedelemben
tántorgó lelkek javára Magyar nyelvre Né-
metből fordítván nyomatásban ki
adott.

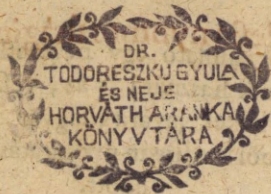
FRANCOFURTI, Anno 1692.

Mat. Cap. X. v. 32. 33.

Valaki vallást tészén én rolam az Emberek előtt, én is vallást tészek arról az én mennyei Atyám előtt,

Valaki pedig meg tagadánd engemet az Emberek előtt, meg tagadom én is azt az én mennyei Atyám előtt.

CATHOLICUS VALASZ

Az Esaviták Eretnek kérdésére:

Hol volt Lutherus előtt
az igaz Vallás avagy Anya
Sz. Egyház?

Az Páristák között szorongatásban lévő minden Evangelicus keresztényeknek

Ao. 1627.

ki adatott

Meisner Boldisár a' Sz. Irás Doctora, és *Wittenbergai* Professor által.

Mostan pedig

Az Ecclesia nyomorúságin keserves könyveket hullató egy nevezetlen személy Nemzetének hasznára, s az, veszedelemben tántorgó lelkek javára Magyar nyelvre Németből fordítván nyomtatásban kiadott A. C. 1690.

Mat. Cap. X. v. 32. 33.

Valaki vallást tészén én rolam az Emberek előtt, én is vallást tészék arról az én mennyei Atyám előtt.

Valaki pedig meg tagadánd engemet az Emberek előtt, meg tagadom én is azt az én mennyei Atyám előtt.

Elöl járó beszéd.

Istentől kegyelem s békeség!

NEm kétlem kegyes Olvasó, csudálni fogod, hogy az Anya Sz. Egyháznak mostani fíralmas állapottyában, (kivált képpen édes Hazánkban) úgy édes Nemzetünknek az földig való le tapodtatása, s nyomorgattatása alatt is mertem kezembe venni pennámat, mikor Sz. Dáviddal mondhattuk: *Az én ismerőtől, meg fosztottál engemet, útlatosságul adtál ezeknek, bé rekesztettél engemet annyira, hogy meg nem Szabadulhatok.* Solt. 88. v. 9.

De midőn látom, hogy fokban elhajtottanak az igaz útról, fokban tántorognak, úgy annyira, hogymajd minden hitek, s reménységek elfogyott, vitt erre az hazámhoz és, *Nemzetemhez való Szere,*

et, az hol már a tanításnak szabados folyása tiltatik, senki írással támogatni, sem biztatni nem meri az egyigű juhokat, kik az kegyetlen Juh ruhában járó farkafok előtt el féledtenek, kit világi szeretet s elő menetel tartoztat, ki pedig féltében talentomát az földbe ásván, felebarátságának javát nem munkálodgya, s bé hunt szemmel nézheti fok lelkek veszedelmét; kik mint az tsöts Szopó Gyermekek job és bal között nem tudnak választást tenni, hol az ellenségnek külső képpen valaminek tetző szem fény vesztési csabittyák, hol penig az Isten ígéjének régen bé vett s meg maradott valami kis szikráskája álhatatoslagra inti őket. Tanítók nélkül bujdosnak, nem lévén senki a ki az Isten ígéjének kis Szikrájából lelkek isméréti erősítő eszközökkel éltethetné, senki nincsen a ki hasznos könyveket adná ki, olly boldogtalan állapotra jutottunk, hogy méltan mondhattuk Jeremias Profetával: *Meg szűnt a miszi-
vünk öröme, siralomra fordult az mi örö-
münk,*

*münk, el esett az miszejünknek koronája,
jaj nekünk mert vetkeztünk.* Jerem Sira-
lalm: c. 5. v. 15. 16.

Mellyre nézve nem régen jutván kezem hez ez kis könyvetske Német nyelven, hasznosnak ítéltém Nemzetem hasznára, s az híveknek javára Magyar nyelvre fordítván ki adni. Mint hogy fok haszontalan kérdésekkel élnek az velünk ellenkezők a Sz. Írást félre tévén, színes képpen akarják az híveket el hitetni, mely gyümöltöskről meg ismérhetni őket. Azért az hű keresztény meg ne ütközzék, vagy meg ne botránkozzék azon, ha szintén kérdésekre meg nem felelhet is, tudván azt, hogy a Sátán világosságnak Angyalává is tüntetheti magát, hanem Istent híven segítségül hiva, kinek ereje az erőtleneken szokott ki jelentetni: olvasssa ez kis könyvet mélyből rövideden s helyessen meg felelhet álnok kérdésekre, és a Sátannak meg vetett hálóját elkerülheti.

Hogy pedig nevemet ide nem teszem, kegyes olvasó, azt felelemre ne magyarázzad

rázzad mert bizony, boldog volnék, ha szenvednék az igazságért hanem azért cselekedtem, hogy nem kívánok világi dicsfretet, meg elégedvén azzal, ha ez kis munkám olvasása valamelly tántorgó lelki ísméretet mély álmából fel serkent hogy az igaz, úton kövesse az ő meg váltóját, meg irtóztván a fok emberi találmányokrol, mellyről Szóll az Istennek lelke Mat. 5. v. 9. mellyeket ez kis könyvetskeből kegyes olvasó könnyen ki tanulhatz, és világossan mint egy tükörbe meg láthatz, mi edgyez, és mi ellenkezik az Istennek Sz. Igéjével, hogy az lelki ísméretnek rettenetes kinnyát ne kellesték Szenvedned, olvasd azért ezt hű kereszteny Istennek dicsősségére, felebarátodnak lelki épületire, és lelkednek idvösségére Szívesen kívánom.

Az igaz Anya Sz. Egyháznak, és Nemzetének edgyik igaz Tagja.

KER-

KERDES :

Az igaz Ecclesia és Vallás hol volt Lutherus előtt? Felelet.

EZ a Pápiistáknak, és kiváltképpen az Esávitáknak szokása, hogy mikor az egy igyű sziveket az Evangeliom igazságától el akarják vonni, a Sz. Írásból igen keveset disputálnak; hanem minden félénok kérdéseket hoznak elő, mellyek külfő képpen színessék; de semmi sintsen bennük; csak a végre, hogy a jámbor keresztényeket a meg iratott Isten igéjétől el vonhassák, és haszontalan hosszúas vetekedésbe ejthessék.

A féle ez a fenn meg, iratott kérdés is, mellyel igen magasztalván magokat, dicsfeketnek: *Mert, úgy mond, a keresztyén Anya Sz. Egyháznak meg vagyonigérve, hogy mindenkor meg marad, és a pokol ka-*

A 4

pui-

puírol meg nem győztetik. Mat. 16. v. 18.
*Tebát az igaz hit nélkül meg nem albatna;
 mellyből következik: hogy valamint az
 Anya Sz. Egyház mindenkor volt, úgy az
 igaz vallásnak is ez földön mindenkor meg
 kellett maradnia.* Mutassátok meg pe-
 dig ti Lutheranusok, hol találtatott volna
 Lutherus előtt a ti Vallástok? Nevezze-
 tek egy országot, nevezeték csak edgyet-
 len egy Várost, nevezeték fok avagy ke-
 vés személyeket, kik a ti Vallástoknak
minden articulusával edgyeztenek volna:
 Itt meg kell nemulnotok, és semmit nem
 felelhettek; Ellenben a mi Pápista Vallá-
 sunk elterjedt a szeles világon, Luth-
 rus előtt egyedül csak a *Romai, Ecclesiá-*
nak volt helye, akkor az egész keresztény-
ségben minden helyeken egyéb Vallásról nem
tanítottak, nem is hallott, hanem tsák
 a Romairul, az honnan bizonyosan kö-
 vetkezik, hogy a mi Ecclesiánk, az igaz
 Anya Sz. Egyház, és a mi Vallásunknak
 kell az igaz *Catholicus Vallásnak* lenni:
 Mert avagy hogy az igaz keresztény A-

nya

nya Sz. Egyház az igazsággal edgyütt tel-
 lyességgel elfogyott Lutherus előtt (melly
 ellenkezik az Isten ígérétével) avagy hogy
 az Lutheranus Ecclesia és Vallás min-
 denkoron meg volt, melly az *Experien-*
tia és Historiák ellen vagyon, és semmi mó-
 don meg nem bizonyíthatatik.

Ez az Esavíták Discursus, mellyel fok
 keresztényeket tévelygésbe ejtettek, és
 magokhoz hódoltattak. Azoknak haf-
 nokra a leg főbb feleleteknek punctu-
 mit fel teszem, és azokat csak rövideden,
 s nem haszszassan meg magyarázom,
 mint hogy azon kívül is ezen kérdés ol-
 lyan állapotban vagyon, hogy már régen
 bőséggessen meg feleltek reá és nem is tar-
 tathatik immár hoszszab el igazításra ér-
 demesnek.

Azért Isten segítségéből kettőt akarok
 meg bizonyítani:

ELSŐBEN: *Hogy az fenn említett kér-*
dést semminek kell tartani, azon senki
 meg ne botránkozzék, annál is inkább
 azért Pápistáya ne legyen.

MASODSZOR: Hogy noha az ilyen, Argumentum majd feleletre sem méltó, mind azon által bőven s igen könnyen-meg mutathattuk, hol és miképpen tartatott meg Lutherus előtt az igaz Anya Sz. Egyház?

ELSŐ RESZE A FELELETNEK.

Hogy a fellyeb említett kérdést semmibe kell hajtani, és majd feleletre sem méltó.

Sz. Pál Apostol az ő Tanítványának Timothéusnak második levelében c. 2. v. 23. ezt a következő Regulát írta, eleiben: *A bolond és tudatlan kérdéseket meg vessd, tudván hogy csak báborúságot nemzenek.*

Ha ezen Reguláról az Esaviták mindenkor meg emlékeznének, az ilyen kérdéseket el hadnák, mert ez is igazán *bolond és basfontalan kérdés*, melly csak, veszekedést szerez, és semmi valóság nintsen benne. Mellyet világosan meg akar-

akarván bizonyítani, és igazán érteni, a kereftény olvasó végye eszébe a következő Punctumotskákat:

ELSŐBEN: *Ex az Esaviták kérdése, bájába való és basfontalan kérdés.* Mert ha szintén nem tudnék is erre felelni, nem lenne idvösségemnek Semmi ártalmára, és noha meg tudok rá felelni, még sem használ semmit idvösségemre.

Semmit sem árt az iránt való tudatlanság, minthogy elég az nekem hogy én a Sz. Írásból és világos bötükből bizonyos vagyok, mit kell hinnem, ha szintén valószággal nem tudom is, hol, és melly helyen volt mindenkor a kereftény Anya Sz. Egyház? *Mert edgyik Articulus az másik után meg bizonyítván, hogy a Lutheranus Vallás a Sz. Írással edgyez*, tehát elég az, s magától következik, hogy az a Vallás mindenkor volt ez világos, mivel az Igasság el nem vész, ha szintén nem tudom is melly helyen, és kik között tartatott meg az a Vallás. Meg lássa tehát ki, hogy az igaz Vallást a Sz. Írásból végye,

gye, azzal meg elégedhetik, s bizonyos lehet idvössége felől, ha szintén meg nem mutathattya is, előtte ki volt azon a Valláson. Mert *az igaz az ő biriből él*, azt mondgya Habakuk. c. 2. v. 4. Ha azért kiki Isten igéjére vigyáz, és abból mint az egyedül való eszközből hitit veszi, elég az, és nem igen Szükséges, hogy más emberekről, vagy magaeleiről, mit és mint hittenek, sokat törödjék, mint hogy a ki igazán hiszen, bizonyossan idvözül, és az iránt való tudatlanlaga, hol voltak az előbbenni igazán hívők, néki nem árt-hat :

Szintén úgy keveset használ idvössé-gemre, ha tudom is, en előttem ki volt azon hitben, mint hogy minden Vallást a Sz. Irás mellé tévén, meg kell vizsgálnom, edgyezé azzal: Semmiképpen nem következik: *Hogy ez a Vallás ennyi száz Esztendőkről fogva szüntelen tanítottott, azért igaz*: mert abból következnék, hogy a Sidók és Törökök vallása is igaz volna, mint hogy *azon képpen sok száz Esztendő-*

tendőkig szüntelen nevelkedett s tartott. Azért keves hasznót teszen, és éppén nem kell azon építeni, haszinten tudom is, hogy valamely Vallás fok helyen, és fok száz Esztendőig szüntelen tanítottott mivel azzal az Görögök, Sidók, Törökök és Pogányok hasonlóképpen kérkedhetnek. Hanem sokkal szükségesebb, hogy minden Vallás a Sz. Irásnak finór mértéke szerént meg vizsgáltsék, mint sem azon sokat törödni, hol és kiktől vétetett bé az a Vallás, mert amaz szükséges és bizonyos téfzen; ez pedig nem árt ha nem tudgyuk is, s nem sokat használ ha ki tanúllyuk is.

Mind ezeket ezen közönséges példá-
val meg világosíthatni: Ha valamely „ országban sok ideig semminémű jó „ ezüst pénz nem volt volna, hanem csak „ réz pénz, az Isten pedig valami Jambor „ Embernek azon kegyelmét adná, hogy „ régi jó ezüst penzt találna, mellyre mind „ azon által nem volna verve hol veretett, „ és melly helyen volt kelete; de még sem „
A 7 talál-

„találatnék olly esztelen, a ki az ezüst
 „pénzt meg vetven, a réz pénzt fellyebb
 „bőtfülné, tsak azért hogy régi szokásbul
 „ez járt, amazt pedig nem tudnák, kik,
 „s melly helyen éltenek véle. Mivel
 „ha szintén mind ezeket nem tudnák is,
 „nem ártana: elég az, hogy az meg ta-
 „lált régi pénz igaz próbájú, és tiszta
 „ezüsből veretett, mi szükség volna azon
 „fokattörödni, hol verték, és ennek
 „előtte kik éltenek véle? Ez a hasonli-
 tás igen jól alkalmaztathatik a Pápista Ec-
 clesia állapottyához, mert az is minden
 féle emberi Találmányokbul koholt ha-
 mis réz pénz, mellyel régtől fogva imitt
 amott élnek, de az Isten, Lutherusnak
 adta azon kegyelmét, hogy a régi jó
 ezüst pénzt az Apostoli Vallást meg talál-
 ta, s világosságra hozta, melly tudomány
 igaz próbájú, midőn a Sz. Irással egybe
 vettetik; De az Pápistáknak még sem elég
 ez, az Igallágnak ezt az nemes kintstét, és
 drága pénzét nem akarják bé venni, no-
 ha az igaz próbájú, hanem ha előbb meg-

mu-

mutattyuk nékiek: *Hol, és melly helyen
 jár és költ az előtt az a' pénz?* Nem de
 nem hafzontalan femmire kellő kérdése
 ez, melly nem méltó feleletre? Hiszem,
 felette is elég, *hogy az Lutheranus Vallás
 a' Sz. Irásbul meg bizonyítatik*, ha szin-
 tén világossan meg nem mutathattyuk is,
 mikor, és holt tartatott meg a fokáig tar-
 tó Pápista sötéttségben.

MASODSZOR: *Ez igen álnok, ra-
 vasz kérdés*, melly csak a végre találatott,
 hogy az hü Evangelicusokat az Szent Irás-
 tul el vonhassák, és az utálatos Pápista té-
 velyegést a régiségnek palásttyával bé fed-
 hessék. Jól tudgyák az ravasz rókák, az
 Esaviták, hogy az ő tudományok, ha a
 Sz. Irás szerént meg vizsgáltatik, mint egy
 marok, szalma elég, és femmivé lészén,
 azért félnek úgy a Bibliától, és azért nem
 engedik meg az költségnek, hogy házok-
 nál olvassák a szent Irást, s arról szorgal-
 matossan elmélkedgyenek.

Meg vallotta ezt maga Ingolstadtban
 egy Eccius János nevű híres Pápista Theo-
 logus:

logus: Hogy a *Lutheranus* Vallást a *Sz. Atyák* írásból, és nem a *Sz. Írásból*, hamisítani meg. Pighius Albert Cardinál felette panaszkodik azon: hogy *Lutherus*sal a *Szent Írás*bul kezdettének disputálni; Lib. 1. de Eccl. Hierarch. c. 4. ezzel világosan ki mutattya, hogy a mi Vallásunknak igen jó és erős fundamentoma vagyon a Bibliában.

Ez nyilván vagyon az Esavitáknál, azért mikor az ő Pápistavélekedéseket bizonyítani akarják, nem a Biblián kezdik, fött azt ingyen sem említik; hanem a *Catholicus* névről fecsegnék, az Papok successiójáról, az Szentek csuda tételéről, az ő Ecclesiájoknak régiségéről és edgyeségéről, és több efféle nyelveskedésről. Azért mikor ezeket valamelly Evangelicus keresztyény hallja, gondolja azt mindgyárt magában, hogy ez hamis practica, és az ördögnek sugallása legyen. Ki az ilyen Argumentumotskákkal el akarná az Bibliát tőlünk venni, és az Istennek tisztá Sz. igéjét, mellyen az mi Vallásunk

sünk fundaltatott, kezünkől ki ragadni, mivel jól tudgya, hogy el nem csábitthat bennünket, ha mi az mi jellemünket egyedül csak az Istennek ki jelentett Sz. igéjéhez szabjuk, melly elégfegessen meg bizonyította, hogy a Pápista Vallás nem igaz, és meg nem állhat az igazság ellen.

Példának okáért: Akar melly együgyű is könnyen meg értheti, hogy az *Purgatorium*ról való Tanítás, csak *semmire való Emberi találmány*; mert arról egyetlen egy bötüt sem talál a Sz. Írásban, hanem csak két hely említetik, tudni illik az Menny ország és pokol, mellynek edgyikebe vitétik mindgyárt az megholtaknak lelke.

A ki az *Ur Vátfordásának* szerzését olvassa, s jól meg vizsgálja, az hol *Christus* Urunk nem csak a kenyeret enni, hanem az bort is innya parantsfolja, midőn az Apostolok személyeben minden emberkori keresztyényeknek mondgya: *Egyetiek és igyartok, ebből mindnyájan, s ezt eszelek edgyeték az én emlékezetemre, &c.* az

kön-

könnyen megértheti, hogy az Igasság el-
len vagy on, midőn az együgyű kerefsté-
nyek az meg áldott Pohártol az Ur Vaf-
forájának edgyik részétől meg fosztatnak.

A ki vizsgálja a Sz. Irált, az mind-
gyárt talál ilyen igéket: *hogy az ember-
nek egyedül csak Isteni kell imádni, és min-
den reménységét, s bizodalját ő benne vet-
ni.* Tehát nem lehet igasság, midőn a
Pápisták azt akarják, hogy a meg holt
szentek segítségül hivattassanak, és az ő
segedelmekben, s érette való esedezések-
ben vesse valaki reménységét, mert a Sz.
Írásban arról sem parantfolat, sem példa,
sem ígélet nem találattik.

*A Mife leg főbb Isteni tisztelenek tartat-
tik a Pápistafágban, mind azon által egy
szót sem találhatni, mellyben meg volna
parantfolva, hogy az Ur Vafforájában a
Christus teste áldoztassék, s leg kissé igé-
ret fints arról, hogy valaki a Mife halga-
tás által, bűneinek bofsánattyát nyerhet-
né, miben bizzék, avagy mire támaszkod-
gyék tehát az hit?*

Sz.

Sz. Pál világossan írja 1. Cor. 7. v. 9.
*Jobb házasságban élni. hogy sem mint égni,
es 1. Timoth. 3. v. 2. A Püspök segybe-
tetlen, egy feleségű legyen, kinek engedelmes
gyermekei legyenek. &c.* Azzal elég vilá-
gossan meg mutattya, hogy nem tilalmas
az házasság a Papoknak, még sem adatik
hely ennek az Pápista Ecclesiában.

Sz. Pál sok helyen írja, hogy *senki az ő
jó cselekedeti által nem idvőzülhet*, mind
azon által a Pápisták azt állittják, hogy az
ember jó cselekedeti által érdemli meg az
idvősséget, azért abba vetheti remén-
ségét.

A Romai Vallásnak edgyik fő Articu-
lusa ez, hogy a Pápa Christus Urunknak
*bely tartoja, és Péter Apostolnak successo-
ra.* De hol találhatni az egész Sz. Írásban
csak egy szótskát is arról, még is azt
kell hinni, a mit a Pápa parantfol, mint
ha Isten maga mondotta volna.

Azt is tanitták: *hogy senki nem lehet
bizonyos, bűne bofsánattyának meg nyeré-
séről, es hogy az örök életnek fia legyen.*

Oh

Oh melly rettenetes Vallás ez, melly a szent sacramentumok erejét, az bűn botfánatot, az Istennek ígérétit, semmi vé akarja tenni, és merő szomorúságot, s kétségbe eséft hoz magával, holott az Istentől adatott minden tudomány, erős vigasztalására, és álhatatos meg ujulására szolgál a meg rettent lelki isméretnek

Ez olly világos mint a Nap, annyira hogy minden keresztyén ember ebből, és ehez hasonló articulusból könnyen megértheti, mi legyen igaz, és mi hinni való. Jól tudja ezt a pokolbeli ellenfég, azért arra igyekezik az Esaviták által, hogy az Isten ígéjének szorgalmatos vizsgálásátul, a Pápisták utálatosságához vonhasson; sokat fecseg a Romai Ecclesiának ki terjedett régiségéről, és kívánnya tőlünk tudni, *hol volt Lutherus előtt a mi Vallásunk*, és több effele Sophista fortélyokkal, intselkedik. Azért vegyéték észetekbe ezt a Sátannak mesterfeges fortélyát *ti Evangelicg keresztyények*, és ne cseszabítatók el magatokat az illyen közönséges

zönséges argumentumokkal, mellyek alatt vadnak el rejtve a Pápisták tévelygési, maragvatok meg az Isten ígéje mellett, melly az *ti lábaiknak szöréinké*. Solt. 119. v. 105. Ebből vesztez bizonyosságot, és erős vigasztalást. *Tudakozzátok, az irásokat, mert nékitek abban örök életetek vagyon.* Joh. 5. v. 39.

Egyenként vessétek egybe az Isten ígéjével az Pápista Vallásnak minden articulust, és leg először azt vizsgáljátok meg (minek előtte a Pápistákkal vetelednétek) mellyik Vallás edgyez azzal, és így a kérdés maga ki jelenti, *hol, és miképpen tartatott meg az igaz keresztyén Anya Sz. Egyház?*

Leg jobb azért, hogy mikor valamelly Esavita ezzel a kérdéssel akar read támadni, te-is tégy kérdést az kérdés ellen, mondván: *Inkább te mond meg nekem, hol vagyon az Isten ígéjében meg parantsolva, hogy a Szenteket imádjám, az Purgatoriumot bírdyem Mifét balgassak, jó cselekedetek által idvözüllyek, egy szin alatt vegyem*

gyem az Ur Vátföráját, bün bocsánatot vásárollyak, búcsút járjak, és ezekhez hasonlókát cselekedgyem? Ha elkézdí veled az Esavita az ilyen articulufokru a Sz. Irásbol való disputálást, már felig nyert pered vagyon, és csak hamar bé dughatod a Száját. Ha pedig azt nem cselekefzi, és csak kifogo mentségeket keres, *hogy a Sz. Irást nebéz meg érteni, a Biblia Eretnek könyv, kiki kedve szerént magyarázhattya; de annak magyarázatját a Sz. Atyáknál, és Conciliumokban kell keresni, úgy bé veszi a Sz. Irást, mint a Romai Ecclesia érti, nem lévén más Bíró annak el igazítására, a Pápát kelleffék halgatni, mert ő nem tévelyeg &c.* Oigymaga árullya el magát, mindgyárt meg láthatod a gonosz ellenfélegnek ki nyujtott körmeit, melly tégedet örömeft el vonna az Isten igéjétől az idvősségnek egyedül való eszköztől, az elég világos és azért adott nekünk, hogy meg értsük, mindent ez áttat visgállunk meg. Azért tétováz és kap minden felé, nem is méltó különben

ben az ő csalárd kérdésére meg felelnünk, ha először egymás után az Articulusokru az Sz. Irásbul (melly csak egyedül tehet minket bizonyosokká) nem disputál.

HARMADSZOR: *Ex orczátlan kérdésis.* Mert jól tudgyák, miképpen üldözték a Pápák Lutherus előtt az igazán hívöket, és az igazságot mind ravalzslággal, mind pedig hatalommal tapodták le, job részént azoknak könyveiket is, kik ellenek voltanak el vesztettek. Azért olly fíemtelenek a kérdésben, s egy általlyában kívánnák tudni, ki volt az előtt a mi vallásunkon, tudva lévén nálók mint üldöztettek és ölettettek az igazán hívök. Midőn valami kegyetlen Ur az ő Jobbágyinak szájokat fokáig kötve tartya, hogy az ő el kezdett dühösködése ellen szólni sem mérnek, avagy hazájokbul is ki üzettetnek, az után pedig ilyen kérdést téfsen: *ki tudna valakit fok Esztendőül fogva nevezni, kinek az ő birodalma nem tevezett volna?* kiki eszébe veheti nyil-

nyilván, hogy ez szentelen, csalárd, magálnokságát elpalástoló kérdés legyen. Hasonló éhez a Pápiák kérdése is, kik minthogy jól tudgyák, hogy a sűrű fötétség alatt az igazság is homályban volt, és az jámbor keresztyényeknek el kellett rejteznie, azért nagy boszontással tesznek illy szentelen kérdéseket: *Hogy hol tartatott volna meg Lutherus előtt az keresztyény Anya Sz. Egyház?*

De mind ennek felettte az igaz békefleg szerető hű keresztyényeknek elég lehetne, hogy mi az mi Vallásunkat az Istennek tisztá Igejéből meg mutattyuk, még is az Esaviták nem akarnak azzal meg elégedni, fött az mi Vallásunkat mind addig sem akarják igaz keresztyény Vallásnak ismérni, valamig meg nem mutattyuk nekik, *Lutherus előtt hol tartatott meg*: melly valóban szemérem nélkül való fogás s nem külömb, mint ha valaki nem akarná hinni, hogy a Sídó Biblia, igaz Biblia legyen, mint hogy bizonyossan meg nem mutathatni, hol, és

melly

melly helyen tartatott elrejtve a Babylo-niai fogásban.

NEGÝEDSZER: *Ez éppen Phariseusi kérdés.* Mert az Esaviták is az igaz Vallás ellen majd affele argumentommal élnek, mineműekkel régenten Christus és az Apostolok tanítása ellen az Phariseusok éltenek. Mert ezek azt ujnak tartoták Marc. i. v. 27. bé sem akarták venni, mert az által az ő régi szokásoknak, s elejek Törvényének meg vesztegetett volna ki tetzett volna. Kétféleg kívül ökis mint az mai Esaviták az ő eredeteknek régiségevel igen kérkedtenek, és efféle Discursusokat, s kérdéseket fogtak tenni: *Mondgyátok meg, ti Apostolok, hol tanítottak így régenten, ki volt az meg feszítterett Jesus előtt, ki az Moyses törvényét, és a környülmetékedést, és egyéb szokásokat elmerete volna hagyni? Miülünk az Moyses székében, nekünk adatott az hatalom és értelem az Profeták írásnak magyaráztyára, az mi Synagogánk és tudományunk sokszor Esztendőknél fogva szüntelen tartott, és senki az Messiás országarul, az meg*

B

iga-

igazuláshoz, és az *Tíz parancsolat* értelméről különben nem tanított, mint mit tanítunk. *Azért vagy az mi Vallásunk igaz, vagy az következik, hogy sok időtől fogva ez földön az igaz Anya Sz. Egyház és igaz hit nem találtatott, mint hogy egyedül csak az mi Phariseusi Vallásunk hallatott; avagy nevezzerék nekünk oly helyt vagy személyeket, kik ennek előtte az mi tanításunkat meg vetvén, veletek tartottak volna. A ti Csuda tételtekre mi semmit sem bízunk, mert az hamis Proféták is tesznek csudákat, és ez bizonyos jele a tsalárdfágnak, ha az előtt soha nem hallatott új tudománynak meg erősítésére, esnek csudák, és az Moyses régi Vallásával ellenkeznek. &c.*

Illyen és ehhez hasonló módon fogtak az régi Phariseusok az Apostolok, és az ő tanítások ellen kétség nélkül disputálni. Valamit az Esaviták erre a Phariseusok-kérdésére felelnek, mi is ugyan azt felellyük az ő kérdésekre. Nem is felelhet erre az Ember helyesebben, hanem hogy elég

elég az, hogy az Apostolok tanítása az Proféták írásával s jövendőléssével edgyez, és kétség kívül voltak mindenkor jámbor Sidók, kik az Phariseusok tévelygését nem javallották, noha valósággal az hely és a Személyek meg nem neveztetheknek, sem rendessen elő nem számlálathatnak. Hasonlóképpen mondgyuk mi is: elegendyenek meg azzal, hogy a mi Vallásunk a Sz. Írással edgyez, és azért kétség nélkül mindenkor voltak ahoz tartozandók, noha az Pápa kegyetlensége s üldözése miatt ismeretlenek voltak, és nyilván való Exercitiumok nem lehetett.

ÖTÖDSZÖR: *Az fenn meg irt kérdésből semmi erős és bizonyos consequentia nem származik.* Mert noha mi a régi Anya Sz. Egyháznak helyét, és az igazán hívöket nevek szerént nem nevezhetjük; mind az által ebből semmi képpen nem következik, hogy azért az igaz Anya Sz. Egyház Lutherus előtt nem volt volna, mert lehet, és meg tartathatik valami, ha

az ember nem tudgya is, hol és miképpen tartatott meg. **Ab ignorantia rei, ad negationem rei non licet argumentari:** az az, *Valaminek nem tudásából annak nem léte nem következberik,* azt mondgyák a Tudosok. Ha tagadni akarnám, hogy |Paraditsom soha nem volt, azért hogy az helyt bizonyossan meg nem mutathatni, hol volt? Nem tanáé ezt kiki semmire való szemtelen argumentumnak? *Azért* semmiképpen nem következik, hogy lelki Paraditsom, s az keresztyén Anya Sz. Egyház Lutherus előtt nem volt volna, ha szinten most annak helyét meg nem nevezhetjük is, kiváltképpen mint hogy az igazán hívők nem voltak edgyütt egy helyen hanem szélszelel oszolva, nem békeséges állapotban, hanem a Pápa kegyetlenlége s üldözése alatt éltenek.

Illyés Prophéta is azt gondolta vala, hogycsak egyedül maradott meg az hitek közül Isráélben, mert nem ismerte a
tób

tób Iltenfélő Sidókat, nem is ismerhette; mert le nyomattattak vala, és titokban kellett lenniük. Mind azon által akkor is meg volt az igaz Anya Sz. Egyház az bálványozó Isráeliták|között is, mert az Isten maga mondgya. 1. Reg. 19. v. 18. *Meg badtam pedig Isráélben hét ezer embert, kiknek az ő terdek meg nem bajlott a Baalnak, és kiknek szájak meg nem csókoltá azt.*

Valamint Isten színe előtt semmit sem tött Illyésnek ezen argumentoma: *En Illyés, semmi helyét nem tudom az igaz Istent tisztelteinek, sem senkit, a ki nem tisztelte volna a Baalt, azért az egész, Isráélben nincs már igaz Ecclesia:* Szintén ilyen erőten az Esáviták argumentoma is, mikor ezt mondgyák: *hogy Lutherus előtt egy igazán hívő és az Pápa útalatoságát gyűlölő ember sem volz, azért hogy nevetek és az helyt, a hol laktanak meg nem nevezhetjük, noha elég az, ha tudgyuk, hogy az Apostoli Anya Sz. Egyház mindenkor meg marad, és a pokolnak kapui*
B 3 nem

nem vehetnek azon diadalmat. Mat. 16. v. 18. Hasonló képpen Christus Urunk maga is igérte, hogy *velünk leszen mind világ végéig*. Mat. 28. v. ult. Ennek az ígéretnak erejéből bizonyossan hiszszük, hogy a bálványozó Pápistafág között is volt az Istennek igaz Juhocskája, és az ő hét ezerét mint Izráelben meg tartotta, ha fízintén mi azokat Illyéssel nem ismérjük s nevezhetjük is.

HATODSZOR és utolszor: Ez a kérdés és azon fundál egész *Argumentum*, és a hamis vélekedésből és helytelen fundamentumból származik; holott a Pápisták azt állítták, és el akarják mindennel hitetni, hogy a keresztény Anya Sz. Egyháznak mindenkor láthatonak, az ő helyének nevezetefnek, és a kik ahhoz tartoznak, másoktól meg különböztethetőknek kellenni, olly tapaszthatóképpen pedig mint a Franciái birodalom, vagy Velencze városa, melly felől jól tudgyuk melly helyen es ki birtokában vagyon, mint

mint Bellarminus írja Lib. 3 de Ecclesia c. 2.

De hogy ez tellyefféggel nem igaz, s az keresztény Anya Sz. Egyház néha az ő fényefféggét annyira el vesztí, hogy mint egy láthatatlanná lesz, el kellett vén röjtözni, és ide s tova szélledni; ez könnyen meg bizonyíttathatik rész szerent a Sz. Írásbéli jövendőlésekből, rész szerent pedig az ő és uj Testamentombéli példák-ból.

Az mi illeti a jövendőléseket, azt a mi szerelmes meg váltónk maga meg jelentette Luc. 18. v. 8. *Hogy mikoron el jövend tudni illik, az ítéltre, avagy találé biter ez földön?* Nem érti pedig (fidem miraculorum) az az, csudákat tehető hitet, mellyről szól Sz. Pál I. Cor. 13. v. 2. hanem (fidem articulorum) azt a hitet, az melly követi az igaz Vallást, kit meg jelentett Szent Máthénál 24. v. 11. 24. *Hogy támadnak hamis Proféták és nagy jeleket s csudákat tesznek, ugy annyira, hogy el hitessék.* (halehetne) az választottakat s.

Ha azért az igaz Anya Sz. Egyháznak mindénkor dítőfőségben láthatónak és ki terjedetnek kell lenni, mint a Pápisták vélekednek, tehát ennek a Christus jövőndölésének (hogy hitet nem talál ez földön) helye nem lehetne. Hasonlóképpen jövőndölt Szent Pál is egy közönséges hittől való Szakadásról. 2. Thef. 2. v. 3. mellynek az utolsó időben kell meg lenni. 1. Tim. 4. v. 1. Azért az Remis városbéli Pápista Doctorok azt írják: **Paulò ante finem mundi externus status Ecclesiæ cessabit, apostasia passim obtinebit.** az az, *kevéssé idővel világ végezeté előtt az Anya Sz. Egyháznak külső állapota, (melly a szabados Exercitiumban áll) meg szűnik, s a hitről szakadás fog győzedelmeskedni, melly semminem egyéb, hanem hogy a keresztény Anya Sz. Egyház láthatatlanná lesz.* Hasonlóképpen Sz. János is az maga Mennyei látásában meg jelenti, hogy az *Aszszonyi állanak*, avagy az keresztény Anya Sz. Egyháznak a *pusztára* kelleffék bujdosni.

bujdosni. Apoc. 12. v. 6. *hogya fene vadtól meg csalattatnak ez földnek lakosai.* c. 13. v. 15. *és meg ölettetnek, a kik a fene vadnak képei nem imádgják,* v. 16. Mind ezekből világossan ki tétzik, hogy az keresztény Anya Sz. Egyháznak így kellyen az AntiChristustól fanyargattatni, és hogy el kellyen széllednie, s imitt amott röjtöznie.

A mi pedig a példákat illeti, azok a Sz. Írásból elég világosak. *Hol volt az látó, és nyilvánvaló Anya Sz. Egyház, mikor az egész nép vétkezett, s az öntött borjut imádrta?* Hanem a Sinai hegyen. Exod. 32. v. 10. 17. *Hol volt Illyés idejében szabados folyása az igaz Isteni szolgalatnak? Hol és melly helyen találattak az igazán hívők a Pharisausok, idejében a Christusnak testben való meg jelenése előtt?* Nevezzétek az helyt és személyeket, kik az Pharisausok utálatos tévelygésit nyilván meg vetették volna? Ezt senki meg nem mutathattya, mind az által nem következik az *hogya Aron, és Illyés idejében* való

való Bálványozás alatt, a Pharisausok sokasága között Christus születése előtt, nem lőttek volna Isten felő jámbor hitek, kikben meg tartatott az igaz Anya Sz. Egyház. *Mert kíváltképpen az Pharisausok idejében egy vallás sem volt olyan divattyában az egész világon, mint az Pogányoké, és az meg vesztegetett Sida vagy Pharisaus, melly ellen Christus Urunk gyakorta tanított, s eléggé meg mutatta, hogy az a Menny országot elcsábít meg vesztegetett Vallás legyen.* Mellyből bizonyosan következik, hogy vagy az igaz Anya Sz. Egyház sohol sem volt, avagy hogy az igazán hívők az Phariseusi sokaság között titkon, és így láthatatlan Anya Sz. Egyház voltak. Rész szerént tudgyuk az Ecclesiái Historiákból, miképpen sanyargattattak a tiz üldözések alatt a keresztyének, annyira, hogy gyakran nyilván való Isteni szolgálattok fokszor nem lehetett; sem bizonyos helyt nem mutathatni, hol volt lakások, hanem némelyek a pusztában lappangottak, némel-

némelyek a köfziklák hasadékbán, némelyek pedig a Pogányok között rőjtöztek el. Mint annak utánna az *Arianusok Eretnekségének* idejében volt, mikor az egész világ bé vette azt a tévelygést, s az *Catholicus* keresztyének üldözettek, és soholegy bizonyos helyen sem maradhattak meg.

Mint hogy azért egyedül tálhatatlanul következik, hogy az keresztyény Anya Sz. Egyház néha kíváltképpen az közönfeges üldözéskor láthatatlanná lesz, és ilyen kegyetlenséget követtek el az Pápistáságnak főtétlségében az igazán hívők ellen, azért kiki láthattya, hogy az Esaviták kérdése haszontalan és szemtelen, midőn azt kívánnák, hogy az helyt és személyeket, hol, és kik voltak a mi Vallásunkon, valósággal meg nevezzük. Melly kérdés csak az látható Anya Sz. Egyházra céloz, mikor boldog állapotya és szabados Isteni szolgálattjának folytatása vagyon, mellyet fok ideig az Pápa mind azoktól kik az ő hatalmát nem akarták bé venni, erőszakassan

káffan tiltott. Ha azért valaki a Pápistágnak nyomorgatása alatt lévő Anya Sz. Egyháznak helyét tudakozza, olly illetlen, mint ha azt akarná kérdeni; a mi láthatatlan, és elvagyon rejtve, hol láttathatnék avagy találtathatnék; mert ez egymással ellenkezik; *hogy a mi le tapodtatott és láthatatlan, az egy bizonyos helyen világossan meg mutatható legyen.*

Azért ez legyen az Esavítáknak közönféges feleletül, az ő fenn meg irt kérdésekre, mellyben rövideden meg bizonyítottuk.

1. *Hogy az héába való kérdés*, mint hogy nem árt, ha nem tudna is az Ember reá felelni, s keveset használ, ha meg felelhet is.

2. *Hogy álnok kérdés*, és csak a végre intéztetett, hogy a Sz. Írásnak vizsgálásátul, és a Pápista utálatosságoknak meg fontolásátul el vonattathassunk.

3. *Hogy szemérem nélkül való kérdés*, mivel tudgyák, hogy az igazán hívőket a Pápa le tapodta, s azon kívül is elég, hogy mi az mi Vallásunkat a Sz. Írásbul bizonyityuk meg.

4. *Hogy Phariseus kérdés*, mivel éppen ehez hasonlókat tettek ők is az Apostolok előtt.

5. *Hogy semmi erős és bizonyos consequentia nintsen*, mert nem következik, hogy az Anya Sz. Egyház nem volt volna, ha szintén mi valósággal nem tudgyuk is, melly helyen volt.

6. *Hogy hamis vélekedésből származik*, mint ha az Anya Sz. Egyház mindenkor fényes és látható volna, holott az jövődölésekből és az példakból igen könnyen azzal ellenkezött bizonyithatunk.

MASODIK RESZE A FELELETNEK.

*Hogy elegendő képpen meg mutathassuk,
hol és miképpen tartatott meg Lutherus
előtt az igaz Vallás és Anya
Sz. Egyház.*

Kettőt kell itt jól észünkbe vennünk:

ELSŐBEN: *Mint tartatott meg a Pá-
pistafág között a mi Apostoli Vallásunk.*

MASODSZOR: *kik voltak az igaz
Anya Sz. Egyháznak tagjai.*

Az elsőt ami illeti, arra rövideden meg felelünk: Hogy a mi Apostoli Vallásunk mindenkor a Sz. Írásban maradott és tartatott meg. Mert mi semmi új tudományt nem kezdettünk, hanem azt az Isten igéjéből tanultuk, melyet az első articulustól fogva az utolsóig könnyen még bizonyítunk.

Mint hogy tagadhatatlan, *hogy az igaz
Catholicus Vallás a Bibliában foglaltatott,*
és az Pápistafágnak közepette is meg tar-
tatott, azért minden ellen mondás nélkül

kö-

következik, hogy az igazság, vagy Apo-
stoli Vallás soha el nem fogyott, hogy pe-
dig ezt világosabban kiki meg érthesse,
teszünk ilyen argumentumot:

Valahol vagyon a Biblia, ott vagyon és
marad az igaz Vallás is, mint hogy
abba foglaltatott.

A Biblia a Pápista főtéségnek közepet-
te is volt és meg tartatott.

Azért az igaz Vallás is a Pápistafág kö-
zött volt és tartatott meg, nem nyo-
mattatott, s nem veszett volt el
tellyességgel.

Ennek felette a Sz. Írás *Luther* előtt nem
volt a földbe ásva, avagy *valami mély-
ségben el rejtve*, hogy senki nem olvas-
hatta, avagy felőle nem halhatott volna;
hanem leg alább az *Evangeliomok és Apo-
stoli lectionok* minden helyen az nép előtt
olvasztattak, ha szintén az után a Barátok
fabulás magyarázattya hozzájuk tete-
tett is.

Azömban nem csak egy buzgó szív
fontolta meg kétség kívül házánál, és a

Bi-

Bibliában szorgalmazottan értekezett, melly-is nem volt haszon nélkül, mivel az Isten szava nem tér vissza üressen, Esa. 55. v. II.

Ebből világosan ki tetik mind az, hogy az mi Vallásunk soha sem oltatott el, mivel mindenkor a Sz. Írásban tartatott meg; mind pedig az, hogy nyilván az nép eleiben adatott, valahányszor a Bibliái textus olvastatott a Templomokban; s mind az hogy titkonis bé vétetett, midőn az Isten felő hivek házoknál szorgalmazottan olvasták, 's az haszon nélkül nem volt.

Valamint az megvisegetett Phariseusok idejében az Moyses és Prophéták írásiban tartatott meg az igaz Vallás, mellyre Abraham Atyánk Luc. 16. v. 29. és Christus Urunk Mat. 23. v. 3. czéloz. Azon képpen a Pápistafágban is, mellyben noha fok útálatosságot üznek, de még is a Sz. Biblia, és így abban az mi Apostoli Vallásunk minden időben meg maradott és tartatott.

Her-

Herman Hugo hozza elő L. 3. de vera fide capeffenda p. 174. *Minden Eretnekek ex szerént mondbatnák, az ő Vallások is minden időben folyt, s meg tartatott, mint hogy a Biblia szüntelen olvastatott.*

Felelet.

Más a csupa mondás, más valamit igazán s helyessen mondani. Az Eretnekek Argumentomahamis, mert az ő Vallások nem edgyez a Sz. Írással: az mi bizonyításunk igaz, mert az mi Vallásunk a szent Írásban fundáltatott. Ha tagadgyák ezt az Esavíták, bátor, tehát jönének velünk a Sz. Íráshoz, és ezen haszontalan kérdést az alatt tegyék félre. Azt is állíttyák az Eretnekek; hogy a régi Sz. Atyák is meg edgyeztenek vélek, tehát azért a Pápisták el hadnák az Sz. Atyák írásiból való bizonyításokat?

MASODSZOR: Az mi akeresztény Atyák Sz. Egyházat, s annak tagjait illeti, az is könnyen meg mutatható, hol volt, légyen Lutherus előtt, tudni illik egy szó-

val

val meg mondván: *a Pápistáságnak közepette*, oka ez, mert meg vagy on írva 2. Thef. 2. v. 4. hogy a veszedelemnek fia az Isten Templomában fog ülni, az az, a *keresztény Anya Sz. Egyházban*. Im azért a Romai Pápa a veszedelemnek fia, melyből következik, hogy ül az Isten Templomában, és így a Pápistáságnak közepette volt az Urnak háza, vagy az keresztény Anya Sz. Egyház, mint hogy azon kívül a Pápa nem uralkodhatnék az Isten Templomában.

Ha pedig valaki továbbá kérdené: *kik voltak azok, kik nem a Pápista, hanem az Apostoli Catholica Ecclesiával tartottak?* Noha nem tartoznának arra meg felelni, mint hogy az igaz keresztények ide s tovább elszéllyedve, rejtezve voltak; De mind az által ennek felette teszünk ilyen választ: Hogy négy különös seregben voltak az igaz keresztények, kiket mind az Apostoli keresztény Anya Sz. Egyház igaz tagjainak kell tartani.

1. Az

1. Az *ELSŐ seregbe tesztünk: az meg kereszteltetett kisdéd Gyermekeket. Mert noha a Sz. keresztiségnek Sacramentoma a Pápistáságban fok emberi találmányokkal meg motskoltatott, de mind az által substantiájára és erejére nézve elégséges volt, úgy hogy a Pápisták kereszttelese által is az apró Gyermekek bünöktől meg tisztítottak, Christus jegyefivé, és az Apostoli Anya Sz. Egyházban mint annak ez földön lévő igaz tagjai be vétettek. Azért ha senkit a meg keresztelt Gyermekeken kívül nem nevezhetnénk is, tehát máris ezzel elégségesen meg bizonyítottuk volna, hogy a keresztény Anya Sz. Egyház a Pápistáságban nem töröltetett ki tellyességgel. Azért következik.*

Az hol meg kereszteltetett s újjá szült kisdéd Gyermekek vádnak, az Apostoli Anya Sz. Egyház is ott vagy on valósgosan.

Az Pápisták között is mindenkor voltak meg keresztelt s újjá szült Gyermekek.

Azért az Apostoli Anya Sz. Egyház is min-

mindenkor meg volt a Pápistafág között valóságossán.

Egy Magyar Pater veti előnkben: *hogy mi, azt meg nem bizonyíthattuk, hogy az apró Gyermekek a mi Vallásunkon voltak volna, a Calvinisták is hasonlóképpen ezt mondhatnák az ő Vallásokról &c.*

Felelet.

Mi az apró gyermekeket nem emlejtjük úgy; mint az mi hitünknek Valóit, hanem mint az igaz Anya Sz. Egyháznak tagjait. Mert az Pápisták azt állítták, hogy az Apostoli Anya Sz. Egyháznak teljességgel el kellett mulnia, Lutherus előtt, mint hogy az Evangelicus Vallás nyilván nem exercealtatott? Arra mi ezt felellyük: Abból az nem következik, mert az igaz Anya Sz. Egyház a megkeresztelt gyermekekben is mint annak igaz tagjaiban leg aláb meg tartathatott, a mi pedig az igaz Vallásnak bé vétele, és megvallását illeti, azt nem a gyermekekkel, hanem más jámhör emberek példájával bizonyítottuk meg.

2. Az második seregben találhatnák, az
meg

meg haló keresztények, kik kétségkívül sokan kevés idővel az ő halálok előtt egyedül csak az ő megváltó Christusokhoz fordultanak, és a Szentek érdemében, vagy magok jó cselekedetiben nem bíztanak, mert valóságossan tapasztalták, hogy az olyan tudományból semmi erős vigasztalást és lelkek ismertetinek nyugodalmat nem vehetnek, azért mint egy csöpű megég, s meg aluszik az ő szívekben, ez iránt kiki magában meg győztetetik, hogy ha Isten velünk porbe szállana, soha meg nem álhatnánk az mi jó cselekedetinkel, azért félünk és rettegünk olly igen mikor az Istennek utolsó kemény ítélete felől valamit hallunk. Azért abban nem kételkedhetni, hogy sokan az ő halálos inségekben a Christusban, és az ő érdemében vetették reménységeket, az hová is igazítottak az Hortulus animæ nevű könyvben, mellyben sok szép imádságok vadnak, mellyek a meg haló személyek előtt olvastattak, és őket egyedül csak a Christus érdemében való hithez igazították,

az

az mint meg vagy az Majnczi fol. 71. és szaltzburgumi Agendában fol. 10. mellyről is egy néhai *Eisengrein Márton* nevű *ingolstadi* Professor a Theologiai Facultasnak approbatiojából egy kiváltképpen való könyvet irt, tudni illik: *mi képpen biztattyák, és mint igazították a Christus érdeméhez a Pápistafásban az meg balokat.* Ha sonloképpen cselekedtek egy György „nevű Saxoniai Herczeggel, kinek „halála oráján edgy fészületet tartottak „eleiben, ezt mondván: *Egyenestén ehez „futván jó pálya futó lész;* melly szó az „Herczegnek szokott szava járása volt, és „azzal egyedül csak az Christushoz igazítottat.

„SCHAU kelemen nevű Islebiai káplán írja, mint in Cathalogo Testium Veritatis Tom. 2. l. 19. p. 905. ki tetzig; „hogy ő az Ernestus nevű Magdeburgi „Püspök káplánnya lévén más két Franciscanus Baráttal halálos ágya előtt állott, „kik közül edgyik azt mondotta: *Légy „bátor szível, Fejedelem, mert mi nem isak*

az mi jó cselekedetinket, hanem az egész „Minorita szerzetnek jó cselekedet is kö „zöljük Nagyságoddal: kétség kívül Isten, „ítélő széké előtt meg állbat, és idvözülhet „Nagyságod: Mellyre azt felelte a Püs- „pök: Bizonyára nem kiránom a ti jó cse- „lekedeteket, csak az én Urám Jesus Chri- „stusom érdemének kell azt véghez vinni „arra bízom magamat. „

Oetödik karoly Romai Császár felől, „azt irjak V. Pál Pápa Secretariussa, hogy „a Toletumi Püspök maga irta volna Ro- „mába a Pápanak: Karoly Császár kevés „idővel halálá előtt azt mondotta: *Ugy „tetzik nekik, hogy a Lutheranusoknak az „meg igazulásról való tudományok az Sz- „Írással edgyez.* Igy irják némelleyek II. „Maximilianus Császár felől, hogy mi- „kor az Graterus Lambertus nevű Nea- „politanus Püspök halálos betegségében „látogatására ment volna, addig nem „eresztette maga eleiben, miglen a Püs- „pök fogadást nem tött, *hogy semmiről „egyébrol nem, hanem csak a Christus ér- „demé-*

„deméről, és véres veritékéről fog véle
 „beszélni, melyet a Püspök meg is csele-
 „kedett, és az Ckristus jó tétéménnyéről
 „szép prädikatiót töltötte. Az után
 „mikor kérdeztek volna a Császártul:
 „Ha ebben az hitben s reménységben akaré
 „meg bálni? azt felelte: *Nem is cseleke-
 „szem különben.*

Imé ez a második serege az igaz keresz-
 tényeknek, tudni illik azoknak, kik az ő
 jó cselekedeteknek elégtelen voltát a Pá-
 pista Vallásnak hamiságát, kéfértetekben
 és halalos ágyokban meg ismérték; ellen-
 ben pedig az őhitekkel egyedül csak
 Christushoz fordultanak, mellyből ki-
 tetzik, melly semmire való exceptioja ez
 amaz Magyar Paternek, ki az Lessliusnak
 pártját fogván ezt veti előnkben: *Meg
 nem bizonyíthatjuk, hogy az meg haló Pá-
 pisták Lutheranusokká lőttek, és szintén oly
 bizonyossan mondhatnak, hogy Törökökké
 lőtenek volna.*

Mert az első már meg bizonyíttatott,
 kíváltképpen ami az idővölégnek funda-
 men-

mentomát, és az jó cselekedeteknek elég-
 telen voltát illeti: az *másik* csak száraz ki-
 fogás és csak egy jelét sem mutathattya a
 Törökökre való hittől szakadásnak, ho-
 lott ellenben mi meg bizonyíttjuk, hogy
 sok meg halók lelkek ismértében meg
 győztettek, és sok szép Imádságok ál-
 tal meg ismérték az magok jó cselekedete-
 inek, elégtelen voltát, egyedül csak az
 Christus érdemére hadták magokat, s
 úgy holtak meg mint jó Evangelicusok.

3. HARMADIK *seregbe tesszük: az
 ritkos elszéllayedett keresztyényeket.* Mert
 valamint Illyés és az Pharisausok idejében
 csak hamis Vallás folyt Israelben, és a
 Sidóságban, még is sok ezer Hívek vol-
 tak el rejtve közöttök, kik annak az
 utálatosságnak helyt nem adtak, hanem
 szívekben titkon az igaz Vallással tartot-
 tak, kiket az Isten csudálatossan és ki-
 vált képpen meg oltalmazott, hogy sem
 hizelkedniek, sem meghalniok nem kel-
 lett: így kétség kívül az Pápisták között
 mindenkor voltak-sok Istenfelő hívek,
 kik

kik az igazságot ismerték, és az Pápa utálatos kegyetlenségét nem kedvellették. Mert, ha szintén nem prädikállottak is nyilván, mint hogy az üldözéstől félniek kellett, tudván azt, hogy az ember az ő életét veszedelembé ne ejtse vakmerőképpen. De ugyan szívekben meg tartották az igaz Vallást, és az Romai Baal előtt térdeket megh nem hajtották. Lám elég panasz volt az Pápistafágban mindenütt Lutherus előtt is, az jóval való gonoszul élésről, és mindenféle tévelygésről, melly egymás után csúszott bé közikben, úgy annyira, hogy a jámbor hivek a keresztyén *Reformatiót* sokszor és sok helyen sohajtották; és azért mihelyt Lutherus az *Indulgentiák*, az az, bűn botfát vásárlási ellen kezdett írni és prädikállani fokban szívek szerént örültenek, hála adván az *Istennek*, hogy az ő Sohajtásokat meghalgatta, és küldött ollyat, a ki a régen óhajtott *Reformatiót* el meri kezdeni. Ma is vadnak fokban a Pápisták között, kik a Pápa nagy hatalmáról, az

Pur-

Purgatoriumrol, az Miséröl, magok jó cselekedetinek érdeméről keveset tartanak, és velünk edgyet értnek, de még is a Pápistafág között maradnak, vagy féltekben, vagy azért, hogy az Lutheranus Vallásnak más *Articulust* az Esavíták megútáltatták vélek. Imé az ollyan titkos egzigyű jámbor keresztyényekben tartott meg job részént Lutherus előtt az igaz Anya Sz. Egyház, miképpen Illyés és az Phárisaúfok idejében.

4. *NEGYEDIK és utolsó seregben tesztük: az Martyromokat, és az Evangelium igazságának nyilván való megvallóit.* Illyenek mindenkor találtattak a Pápistafágban, mert az *Isten féltő bű keresztyényeknek* soha szüki nem volt, kik az Pápanak ellene mondtak, és az ő utálatosságit sefelem nélkül jelentettek meg az kösségnek, de csak hamar meg kellett halniok, az ő könyveik meg égettettek, nevek ki töröltettek, annyira hogy a Pápistáktul meg öletett Martyromoknak számát nem tudhattyuk. De még is az

C 2

Magde-

Madeburgi Historiában felelten vadnak fel téve, az hol a szorgalmas olvasó meg keresheti.

Mert voltak.

1. ELŐSZÖR: *egész Gyülekezetek*, kik sok Punctumokban ellene állottak a' Pápanak, és az ő tanításának helyt nem adtak, melyet sok *Eszteendőig*, és majd minden időben cselekedtenek az Waldensékek, kik más ként Lugdunumi Szegényeknek nevezettek, ezek az emberi találmányokat, az *Miser, Purgatorium, Bűnsíkat, Pápok nőtelenségét, Barátságzerzeteket, és más efféle Pápista Vallásnak Articulusit* meg vetették, s az Sz. Írásból bizonyították meg az ő Vallásokat, melyről Catalogus Testium Veritatis P. 2. l. 5. Æneas Sylvius in Hist. Bohem. c. 35. Sleidanus Lib. 16. Poplinerus in Hist. Fr. l. 1. edit. an. 1581. f. 6. 7. és Thuanus az ő Historiájának ötödik könyvében bővebben írnak.

A Waldensékeken kívül voltak a Görög gyülekezetek, kik hasonló képpen a Pá-

a Pápát soha nem akarták közönséges Püspököknek és Christus helytartójának ismérni, s ma sem ismerik, annak okáért, őket Esztendőnként minden Böjt első Vasárnapon excommunicállyák, és Ecclesiájokból ki átkozzák.

2. MASODSZOR voltak: *sok jámbor Császárok, királyok és Fejedelmek*, kik a Pápa utálatosságát s igyekezetit nem akarták javallani. IV. Henric Romai Császár ellene mondott az VII. Gergely Pápanak. II. Fridrik Császár szemére vetette a Pápanak, hogy illetlen hatalmat tulajdonított magának, azt kívánván, hogy mindenkégy félték őtet mint Istent.

Philep Francia király Semmi világi dolgokban, helyt nem akart adni a Pápanak. IV. Lajos Császár az XXII. János, Pápát *Eretnekiség Mesterének tartotta*. Ezeknek számok közül való más Romai, Császárok is, úgy mint IV. Otto VII. Henrik &c. III. Edvard és János Angliai, Carolomannus és XII. Lajos Francia királyok,

rályok, más nagy Urak és Fejedelmek, kiknek az Pápa élete és Vallása ném te-
tzett.

3. HARMADSZOR és utolszor: *min-
den időben találtattak álbátatos Lelki Ta-
nítók*, kik az Evangeliomi Igasságot val-
lották, azért ölettettek meg a Pápátul,
mint Hussen és Savanorolán történt. A
ki efféle Historiákat örömeft olvasna s
tudna, keressé Catalogus Testium veri-
tatis nevű könyvben, mellyben hosszasán
felrétetett edgyik száz *Eszteendőül* fogva
az másíki, kik állottak ellene a Pápának,
és miképpen az Evangelicus Vallás még a
Pápiustaságnak főtetségeben is minden-
kor prädikáltatt, s nevelkedett, az hová
igazítom az kegyes olvasót.

Igen egyigyűien vagyon pedig 'a mit
Herman Hugo l. 3. p. 175. hoz elő, tudni
illik: *Lutherus előtt senki nem volt Luthe-
ranus, mint hogy Lutherus előtt semmi Lu-
therismus nem volt.* Mert más a Vallás
magában, más pedig az arra adatott név
Lutheranus. Az mi Vallásunk minden-
kor

kor meg volt, ha szintén nem voltis Lu-
theranus névvel nevezve. Így az igaz ke-
refztényeket az Arianusok ellenkezőfektor
homousianusoknak nevezték, melly név
csak akkor kezdetett, azért következhe-
tiké abból, hogy az (*ὁμοουσία* Filii Dei)
Isten Fiának az Atyával egy állattya-
ról való Vallás, az előtt nem volt volna
tudva és ismeretes?

Es így meg bizonyítottuk:

ELSŐBEN, hogy az mi Vallásunk min-
denkor a Pápiustaságnak közepette tarta-
tott meg.

MASODSZOR, hogy az igaz Anya Sz.
Egyház a Pápiusták között volt, mint hogy
a Pápa az Istennek Templomában ült.

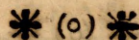
HARMADSZOR, hogy mindenkor
találtattak igaz tagjai a keresztyén Anya
Sz. Egyháznak.

1. Az kereszttelt, kised Gyermekek.
2. Meg haló jambor keresztyének.
3. Az titkos keresztyének.
4. Az igasságnak nyilván való meg val-
lói, ugymint: egész Gyülekezetek, Csá-
szárok, kivályok, tanítók és Prädikato-
rok,

rok, kik ha szintén egyben vagy másban néha meg botlottak is; de még is jobbfizént az Articulusokban velünk meg edgyeztenek, ellenben az Pápiák edgyetlen edgyet sem tudnak mutatni, a ki ezer vagy több *Esztenőknek* előtt minden *Articulusokat*, úgy tanított volna, mint az Esaviták mai nap tanitnak, mellyről másutt és másfizor bővebben írhatunk.

Te hozzád azért *ob Uram Iesus Christusom!* ki egyedül való feje vagy a te Anya Sz. Egyházadnak, az út, és az igazság is vagy, kiáltunk buzgó szível, *hogy tarts meg közöttünk a te nyájadat, adgy erőt a te Sz. Igédnek, hogy az Esaviták meg szégyen-
mitesszenek, oltalmazz kegyelmessen az elcsábító hit szakadástól, hogy a te neved meg széntelessék, a te országod el terjedgyen, és a te akaratod itt idő szerént sort örökké bé tellyesedgyék.* Neked az Atyával és Sz. Lélekkel adassék dicséret, dicsőfőség és haláadás mind örökké Amen.

JE.

JEGYZESE.

*Azoknak az mellyek ebben az könyvben be-
foglaltattak.*

AZ KERDESRŐL:

*Hol tartatott meg Lutherus előtt az
igaz Anya Sz. Egyház?*

Az Esaviták nem disputálnak az Sz. Irás-
bol pag. 7

Hanem mindenféle kérdéseket tesznek
fel. ibid.

Ehez hasonló az fenn meg iratott kérdés
is. ibid.

Mellyre kétféle képpen felelünk 9

ELSÖBEN.

Hogy azon kérdéssel nem kell gondolni,
és majd válasz tételre sem méltó 10

Meri.

1. Haszontalan kérdés 11

Mert annak nem tudása semmit sem
árt. ibid.

Es tudása semmit sem használ az időf-
ségre. 12

Melly egy példával világosittatik meg 13

C 5

2. Al-

2. *Alnok ravasz kérdés* 15

Mivel csak a végre rendeltetett hogy a
keresztények el vonattathassanak a
Bibliától. ibid.

Mellyre jó tanás adatik, hogy a Pápi-
sta Vallásnak Articulusi vizsgálta-
niak meg a szént Irás szerént. 16.

Ugymint a *Purgatorium*rol 17

Az *Ur Varsorájának egyszínéről*. ibid.

A szenteknek segítségül való hívásá-
rol 18

A *Miseröl* ibid.

A *Papok bágyasságáról* 19

A *meg igazulásról* ibid.

A *Pápa elsőségéről* ibid.

Az Isten kegyelmében való bizonyta-
lanlágrol ibid.

3. *Szemtelen kérdés* 23

Mert az Esavíták jól tudgyák hogy az
igazán hívók a Pápistalág között
üldöztettek és szorongatásban vol-
tanak. ibid.

Mint hogy méltán meg elégedhetné-
nek azzal, hogy az mi Vallásunk az
Isten igéjével edgyez 24

4. *Pha-*4. *Pharisausfi kérdés* 25

Mert az Pharisausok sem akarták bé
venni, a Christus tanítását mint
hogy ujnak tartották. ibid.

5. *Semmi bizonyos Consequentiaja* 27

Mert valaminek nem tudásából, an-
nak nem léte, nem következhetik. 28

Mellyet Illyés példájával meg bizonyi-
tottunk. ibid.

6. *Az Pápista argumentummal edgyütt* 30

hamis vélekedésből származik. 30

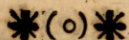
Mint hogy azt állittyák hogy az Anya

Sz. Egyháznak mindenkor látható-
nak kell lenni. ibid.

Melly ellenkezik az Sz. Írásbéli Jöven-
dölésekkel. 31

Es a példákkal. ibid.

Az első résznek rövid Summája. 36

MASODSZOR

Hogy bőségesen meg mutathassuk, *bol*
és miképpen tartatott meg *Lutherus* előtt
az *igaz Vallás és Anya Szent*

Egyház ? 38

1. Az mi Vallásunk a Sz. Írásban tartatott
meg minden időben. *ibid.*

Mellyet a Pápistalágban is nyilván ol-
vastak. 39

Abbol sokan meg tanulták az *Igassá-*
got. *ibid.*

2. Az *Evangelicus keresztyén Anyaszent*
Egyház az Pápistalágnak közepette tar-
tatott meg. 40

Es ugyan az mi illeti az keresztyén A-
nya Sz. Egyháznak tagjait. 41

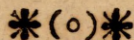
AZOK.

1. Az meg keresztyénített apró Gyermekek. 43

2. Az meg haló keresztyének, kik halálok
oráján egyedül csak *Christus* hoz for-
dultak. 45

3. A titkos elszélljedett keresztyének. 49

4. Az Sz. *Mariyromok*, és az *Evangelion*
Igas-

Igasságnak nyilván való meg vallói. 51
Azok voltanak

Egész Gyűlek. zetek. 52

Jámbor Császarok, királyok és Fejedet-
mek. 3

Albatáros Tanítók és Pradikátorok. 54
Ezeknek bé fejezése. 156

V E G E.

180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

V E G F.

Mellyből a kegyes olvasó a

Isten ígéjéből

NICOL. HUNNIUS D.

és Lübeki Superintend:
által.

FRANCOFURTI, Anno 1692.